

De la tranziție echitabilă la decarbonizare competitivă: Ce înseamnă noua arhitectură politică a UE pentru coeziunea regională

Noua arhitectură pe bugetului european - centrată pe Clean Industrial Deal, Fondul European pentru Competitivitate și Planurile de Parteneriat Național și Regional - marchează o schimbare decisivă de la agenda de tranziție justă, axată pe teritoriu, către un model de politică climatică orientat spre securitate și competitivitate.

În timp ce ciclul de politici anterior a pus accentul pe echitatea socială, pe intervențiile la nivel local și pe imperativul de a "nu lăsa pe nimeni în urmă", noua abordare privilegiază modernizarea tehnologică, competitivitatea industrială și planificarea națională integrată. În documentele de politică legate de Clean Industrial Deal și de Fondul European pentru Competitivitate, referirile la "tranziția justă" sunt extrem de rare. În mai multe cazuri, termenul este înlocuit cu conceptul de "echitate", reformulând dimensiunea socială în jurul mobilității forței de muncă și al formării profesionale, mai degrabă decât al protecției sociale inerente mecanismului tranziției juste.

Această schimbare reprezintă o reorientare importantă în economia politică a acordului european privind schimbările climatice: obiectivele climatice nu mai sunt orientate în principal prin presiuni de reglementare, ci din ce în ce mai mult prin stimulente, ajutoare de stat și facilitarea investițiilor menite să reducă costul decarbonizării.

Mixul de politici este puternic orientat către decarbonizarea industrială la scară largă, inovarea în domeniul tehnologiilor strategice, partajarea riscurilor prin instrumente financiare și dezvoltarea de piețe la nivelul UE pentru produse industriale nepoluante. Sectoarele industriale - în special siderurgia și metalurgia, industria auto și industria chimică - sunt poziționate ca pietre de temelie ale competitivității europene și ca beneficiari ai flexibilității reglementărilor, ai compensării costurilor energetice și ai unui sprijin financiar public semnificativ. În timp ce Uniunea Competențelor introduce un cadru la nivelul UE pentru standardizarea calificărilor și furnizarea de informații prospective privind evoluțiile pieței forței de muncă, punerea sa în aplicare rămâne dependentă de capacitatea administrativă națională.

Regiunile în tranziție sunt menționate în noua arhitectură politică, dar nu mai constituie un pilon central. Fondul European pentru Competitivitate nu include o componentă teritorială sau de extindere și se bazează în schimb pe accesul competitiv, pe ciclurile naționale de planificare și pe Statele Membre pentru cofinanțare. Prin urmare, instrumentele introduse de Clean Industrial Deal și de Fondul European pentru Competitivitate riscă să reproducă inegalitățile teritoriale de lungă durată, regiunile mai bogate fiind structural mai bine poziționate pentru a mobiliza ajutoare de stat, a cofinanța proiecte strategice și a utiliza instrumente de finanțare complexe. Pentru regiunile dependente de cărbune și industrie intensive în carbon - în special în Europa Centrală și de Est - această strategie ar putea întârzia și mai mult accesul la energia curată, slăbi participarea la lanțurile valorice industriale strategice și reduce oportunitățile de ancorare locală a noilor cunoștințe și competențe.

Cu toate acestea, în ciuda acestor riscuri, atât Clean Industrial Deal, cât și Fondul European pentru Competitivitate oferă oportunități importante pentru regiunile beneficiare în prezent de Fondul pentru o Tranziție Justă: îmbunătățirea infrastructurii de rețea, decarbonizarea industriilor-cheie, consolidarea ecosistemelor de inovare și sprijinirea tranziției forței de muncă. Provocarea nu este absența instrumentelor, ci accesul inegal la acestea. În lipsa unor garanții teritoriale deliberate și a unui sprijin administrativ consolidat, tranziția axată pe competitivitate poate, în cele din urmă, să adâncească decalajele regionale în loc să le reducă.

Recomandări

1. Introducerea unor mecanisme de prioritizare teritorială în cadrul de punere în aplicare a Fondului European pentru Competitivitate și a Clean Industrial Deal.

În prezent, Fondul European pentru Competitivitate nu are o dimensiune teritorială. Pentru a preveni concentrarea resurselor în regiuni deja competitive, Comisia și Statele Membre ar trebui să stabilească criteriile care să acorde prioritate regiunilor de tranziție pentru finanțarea decarbonizării, a proiectelor pilot de inovare și a proiectelor de dezvoltare industrială. Acest lucru ar putea implica ponderarea teritorială în cererile de propuneri competitive, alocarea de fonduri pentru regiunile structural mai slabe sau stimulente pentru amplasarea de instalații pilot în regiunile în tranziție.

2. Consolidarea capacității administrative și a măsurilor de asistență tehnică pentru regiunile aflate în tranziție.

Deoarece accesul la Fondul European pentru Competitivitate depinde de procedurile complexe de depunere a cererilor și de alinierea la strategiile naționale de competitivitate, Statele Membre ar trebui să fie obligate să includă măsuri de consolidare a capacităților în Planurile lor Naționale și Regionale de Parteneriat. Asistența tehnică ar trebui să se concentreze asupra dezvoltării de proiecte, navigației ajutoarelor de stat, guvernantei inovării și planificării competențelor, domenii în care regiunile de tranziție se confruntă în mod tradițional cu constrângeri semnificative. În plus, asistența tehnică specifică existentă a Comisiei ar trebui să continue.

3. Ajutoarele de stat și stimulentele fiscale nu consolidează disparitățile existente.

Clean Industrial Deal se bazează în mare măsură pe stimulente fiscale naționale și pe flexibilitatea ajutoarelor de stat. Comisia ar trebui să monitorizeze disparitățile între țări în ceea ce privește utilizarea ajutoarelor de stat și să ia în considerare mecanisme compensatorii pentru Statele Membre cu capacitate fiscală limitată. Deși ajutoarele de stat sunt, într-o anumită măsură, legate de obiectivele de decarbonizare, acestea ar trebui monitorizate și consolidate pentru a elimina lacunele. În lipsa unor astfel de garanții, țările bogate pot monopoliza investițiile industriale, lăsând regiunile mai sărace să rămână și mai în urmă și oferind industriilor poluante și mai puține stimulente pentru decarbonizare.

4. Încorporarea unor infrastructuri de cunoaștere, cercetare și dezvoltare de viitor în regiunile în tranziție.

Pentru a aborda deficitul de inovare, strategiile de investiții ale Fondului European pentru Competitivitate ar trebui să includă cerințe de cercetare și dezvoltare bazate pe teritoriu. Acest lucru ar putea implica diversificarea geografică obligatorie a proiectelor demonstrative Orizont Europa, sprijinirea clusterelor

regionale de inovare sau stimulente pentru parteneriatele industrie-universitate în regiunile aflate în tranziție. Fără intervenții deliberate, inovarea va rămâne concentrată în centrele stabilite, limitând capacitatea regiunilor aflate doar în tranziție de a-și diversifica economiile.

5. Extinderea agendei de diversificare dincolo de transformarea industrială.

Fluxurile de finanțare legate de Clean Industrial Deal și de Fondul European pentru Competitivitate sprijină în principal modernizarea industrială și producția de înaltă tehnologie. Cu toate acestea, regiunile aflate în tranziție necesită adesea strategii de diversificare multisectoriale care să includă industriile de servicii, sectoarele culturale și creative, refacerea mediului, turismul, economia circulară și inițiativele economiei sociale. În plus, Planurile Naționale și Regionale de Parteneriat ar trebui să integreze în mod explicit aceste căi mai largi de diversificare.

6. Asigurarea finanțării alocate pentru restaurarea și protecția naturii.

Recuperarea minelor, reabilitarea solului și a apei, precum și protecția împotriva inundațiilor bazată pe natură sunt esențiale pentru reziliența pe termen lung în regiunile post-carbune. În prezent, Clean Industrial Deal și Fondul European pentru Competitivitate tratează beneficiile de mediu ca produse secundare ale decarbonizării industriale. Comisia ar trebui să solicite Statelor Membre să includă reabilitarea ecologică în Planurile lor Naționale și Regionale de Parteneriat și să se asigure că astfel de proiecte sunt eligibile pentru finanțarea din Fondul European pentru Competitivitate și pentru alte fluxuri de finanțare.

7. Consolidarea dimensiunii sociale a tranziției industriale.

Deși Uniunea Competențelor oferă un cadru pentru formare și mobilitatea forței de muncă, sunt necesare măsuri suplimentare pentru a asigura echitatea socială și crearea de locuri de muncă de calitate. Acestea ar trebui să includă sprijin pentru tranziția de la un loc de muncă la altul, mecanisme de protecție a salariilor în sectoarele în declin și strategii de dezvoltare comunitară pe termen lung. În plus, accentul ar trebui să fie pus nu doar pe creșterea mobilității forței de muncă, ci și pe îmbunătățirea condițiilor de viață ale regiunilor care se confruntă cu depopularea. Fondul European pentru Competitivitate și Clean Industrial Deal ar trebui să includă în mod explicit aceste elemente în viitoarele revizuri.

În concluzie, Clean Industrial Deal și Fondul European pentru Competitivitate reprezintă o restructurare cuprinzătoare a politicii climatice și industriale a UE. Acestea oferă oportunități semnificative pentru modernizarea tehnologică și decarbonizare, dar riscă să marginalizeze considerentele teritoriale și sociale - precum și obiectivele de mediu - care au fost esențiale pentru Mecanismul pentru o Tranziție Justă. Asigurarea faptului că aceste noi instrumente contribuie la o dezvoltare echilibrată va necesita alegeri deliberate în materie de guvernare, strategii de investiții specifice și consolidarea capacității administrative în cele mai vulnerabile regiuni ale Europei.

Consultați raportul nostru complet aici: [From just transition to competitive decarbonisation: What the EU's new policy architecture means for regional cohesion](#)

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or CINEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Supported by:

Federal Ministry
for the Environment, Climate Action,
Nature Conservation and Nuclear Safety

European
Climate Initiative
EUKI

on the basis of a decision
by the German Bundestag

This publication is part of the [European Climate Initiative \(EUKI\)](#) of the German Federal Ministry for the Environment, Climate Action, Nature Conservation and Nuclear Safety (BMUKN).

The opinions put forward in this [paper, study, article, video, publication...] are the sole responsibility of the author(s) and do not necessarily reflect the views of the German Federal Ministry for the Environment, Climate Action, Nature Conservation and Nuclear Safety (BMUKN).